

Hyuno

ENEVOLO LECTORI. (3)

DOMINICVS MAGRVS S.D.

X vngue Leonem profectò agnosces, Amice Lector, cum lucubratiunculam hanc Hyblæa suauitate perlitam attentè lusfraueris, quæ de fastigio summi ingenij particula descendit. Inde namque mentis diuitias merito argumentaberis, quas Amplissimus Cardinalis virtutum Patronus, & sacer iustitiæ, pietatisq; Mystra vbique præbet, cuius munia non nisi merita sunt. Hanc itaque Diatribem multiplici eruditione, solidaque doctrina refertam ad Te dare institui, vt (quod necessariò solet sequi) de quo benè existimas, illum etiam diligas, & colas. Interim Typographo errata ignosce, & Vale.

13
27
17
(3)

REVISTA DE LA ESCUELA DE INGENIEROS

En el presente número de la Revista de la Escuela de Ingenieros, se publican los trabajos de los alumnos de la asignatura de Física, correspondiente al curso de 1910-1911. Los trabajos han sido preparados por los señores: [Nombres de los alumnos, que son ilegibles debido a la rotura].

Los trabajos han sido dirigidos por el profesor [Nombre del profesor, ilegible].

Los trabajos han sido revisados por el profesor [Nombre del profesor, ilegible].

Los trabajos han sido publicados en el presente número de la Revista de la Escuela de Ingenieros.

An Chocolates aqua diluta, pro vi su hodierno sorbetur, Ieiunium Ecclesiasticum frangat, Controversia Percelebris.

Vānuis rerum plurimarum, præclarissimorumq; remediorum, quibus nonnullas Natura exornauerat Regiones, nostras hæc, aliasq; expertes, indigentisq; fecisset, ita vt iuste conqueri posse videremur.

Præcis tamen, nostrisque præferrim isculis, communicato veluti Terrarum Orbe, industria feliciori, selectissima quæq; & in deliciis, & in præsidio præcreata, ad promiscuum vsum humana solertia nobis etiam comparauit. Hinc nostra hac tempestate Hispaniarum Regna Mexicana arboris fructus, ad potum apud illas Gentes, admixtis alijs, concinnatos ascuerunt ad sedus, atq; ex alieno cælo petita, sociato commercio, illa, quæ barbaro nomine Chocolates ab indigenis vocabatur, in Hispanias primum inuēta, mox in Italiam transgressa, alijs demum donata Proincijs, propter liquoris salubritatem, & nomen sibi magnum, & Ciuitatem feliciter est assecuta, adeo secundis euentibus, vt non in delicarum illecebras tantum admittit, sed vtilitatis præstantia ad studiosorum contubernium euocata, in religiosiora sese infuderit claustra. Cumq; apud istos frequentior, & accuratior vigeat abstinentia, in Neotericorum incidit mentes dubitatio.

Anseruato ecclesiastico Ieiunio consueto more, vsurpari possit impunè huiusmodi potionis haustus, ita vt iniecta Chocolatis pulueris, vicia in sex, septem, aut amplius sim, licis aqua (vt tam ex Mexicanorum Medicorum, quam Hispanorum monitis parari consuevit) perpotari possit, nec Ieiunium inde violetur.

In hac igitur discutienda controversia, vt ad ordinem, & *ORDINEM* nos referamus. Primum pro vtraq; conflitantium parte rationes proferemus. Secundò Authores enumerabuntur, qui affirmatiuam amplexi pro fractione scripsere, quique, ex aduerso pro negatiua propugnauerunt.

Vt ad trutinam, rationibus reuocatis, scriptorumq; autoritate perpena, quid pro rectè formanda conscientia, erui exinde poterit sincerè promamus, vt veritas agnoscat. Demum contrarijs rationibus respondendum erit.

Subijs animam de hac re scribendi cupiditas, cum aliquorum recentiorum, & præsertim doctissimi Medici Gasparis Caldere in suo Tribunali Medico Magico, & mei amicissimi, lucubrations perspexissem; hic per multa ca-

pita sui Tractatus, fundamenta, quibus affirmatiua nititur, quæ medica, quæ theologica certamen educit, conaturque negatiuam excutere, & fractionem inducere, sed meo iudicio, victoriam non est assecutus.

Tota autem vis difficultatis, vt arbitror, sistit in eo, scilicet in hac portione ratio alimenti, vires superet potus, adeo quòd primò, & postea, non autem per accidens nutriat. Nam supposito, quod in Chocolate duæ partes adsint inseparabiles (vt in vsu est) illa, quæ potabilis rationem sortitur vt liquida, & fluida; alia, quæ veram habet rationem alimenti, discutiendum videtur; An in hac ratio alimenti præualeat, an verò potus.

Cumq; energia Theologicorum argumentorum, tanquam in basim, vt ita dicam, in rationationes iatrophysicas collocetur; hæc pariformiter erunt expendendæ.

Primo igitur à nobis videndum erit, quid sit alimentum, quid cibus, quidue potus quantum ad rem nostram conferre poterit.

Secundò de viribus vini, cæterarumque magis frequentium potionum.

Tertiò. An Chocolates in suo natali solo, cæloq; vt potus, vel vt cibus vsurpetur, & hoc quoad physicam inspectionem.

Pro morali vero videndum, quid nam Ieiunium frangat Ecclesiasticum ex materia potulenta, & an vinum, vel quid aliud?

Hæcque dicta erunt, vt disceptationi, veritatissq; cognitioni præluceant.

Ad primum igitur in Physica disceptatione sciendum ex Hippoc. & Galeni sententia primo de Alim. cap. 7. Alimentum esse, quod ex natura sua facilè in aliti substantiam convertitur, & loco deperditæ reponitur secundum necessitatem partium alendarum. Quod tamen in potu reperiri æquè potest, ac in cibo, cum sit res alimentosa, vt infra apparebit. Cibus siquidem responderet fami, sicut potus siti, quo quicquid humidioris substantiæ effluxit, restituis; sicut cibo, quicquid ficioris substantiæ est deperditum reponimus. Avic. 2. de Anima 28. Auerr. lib. 2. Coll. c. 13. Gal. de san. tuend. lib. 1. cap. 2. Vnde ex eod. in Aphorism. Com. 2. aphor. 11. & in method. meden. lib. 14. cap. 15. Potus nutrit, & si non superat in ratione nutriendi solidiora; superat tamen nutriendi celeritate: nutritio enim ex sanguine fit, & sic celerius pro potum. Gal. 2. de decr. Hippoc. cap. 1. & licet non præbeat entrophicam nutritionem, & vberiore, vt cibus, nihilominus nutrit etiam per se, & vires fouet, & refi-

cit, vt ait *Arist. probl. sect. 28. num. 5. & 6.* qui fitit res duas desiderat cibum, atq; refrigerationem; isthac enim ambo potio exhibet. Ad secundum de viribus aliarum potionum & præsertim vini (quod inter ipsas principem locum obtinet) certum est, ex vinis aliqua oligophora; aliqua poliphora reperiri, istaq; præ illis multo magis nutrire, roburque secum manus afferre, adeoq; ætatem pati, vt & 200. annorum apud *Plin. lib. 14. cap. 4. & lib. 19. cap. 4.* reperiri legatur, & *Arist. 4. Meteor. tex. 18.* ita crassiora Arcadica reddi, quod comedi posse videri assermet, nisi aqua diluantur. *Rodigin. lib. 28. cap. 36.* Vnde ad vinorum ætatem dignoscendam, tabella viniarum imponatur vasis, vt apud *Petron. in Satyris. lib. 1.* Statim allatæ sunt amphoræ vitreæ diligenter gypsatæ quarum in ceruicibus pectatæ erant affixa cum hoc titulo. Falernum Opimianum annorum centum, & *Iuuen. Satyr. 5* cuius patriam, titulumq; senectus Deleuit, multa veteris fulgine testæ. Plurima videri de hoc argumento possunt apud *Stuehium in suis Antiquit. Coniual. lib. 2. cap. 10. Bulæg. lib. 3. de Coniui. cap. 2. Baccium de nat. vin. & sexcentos alios.*

Huiusmodi autem generosum vinum, quamvis *ἄπυρον* robustè nutrire apud omnes ita cõpertum est, vt de eo dubitari sit nefas; nonnulla tamen testimonia antiquorum præsertim, & celebriorum conseremus. *Oribas. lib. 4. Synops. cap. 12. & coll. lib. 3. cap. 13.* Vinum, ait, nutrire proportionem crassitie. *Gal. de compos. pharmarc. 2. loc. cap. 7. & de aliment. facult. cap. 40.* Vinum nutrire, concoquere, roborare, & de eorum esse numero, quæ nostrum corpus alunt; adeo vt Pergamenum, æquè ac suillam carnem, quæ Athletæ, & Palestritæ veltuntur, nutrire assermet. Quem refert, & sequitur *Scacc. de salubr. cib. cap. 17. Arist. Probl. sect. 28. probl. 5* Sitis, ait, rerum duarum libido est potitionis inquam, & cibi; fa mes vnus cibi tantummodò. Vbi *Pet. de Apono antiquus Commentator, & Conciliator dictus* notandum infert, quod cum potus sit triplex; primum per potum auditur ille, qui est cibus, & potus simul, vt vinum; nutri enim, refrigerat, & humectat. Ex quibus concludit *Scacc. loc. cit. Arist.* non simpliciter tantum sensisse vinum nutrire, sed vt cibum Quod confirmat ex *Hipoc. sect. 2. Abbor. 21.* vbi famem, thorexi, idest vini potione sedari assermat. Idem *Athenes lib. 2. cap. 3. initio, & apud eundem lib. 1. cap. 1.* Mnasitheus ait, & robur ingens præbet illud corpori. Idem sentit *Card. de Sanit. tuend. lib. 1. cap. 32. Matiol. ad Diosc. lib. 5. cap. 7. Gross. de cib. & potus. 8. Bacc. de nat. vini lib. 3. cap. 4. & 5.* comparat cum pane inter alimenta ex *Hipoc. & Gal.*

Hocq; non tantum de antiquis, de quibus sup. Chijs, Coijs, Thasijs, Cretis, & alijs, sed de nostris hodiernis intelligit, Mancianeris, Lagrimis, Vernacijs, & similibus, adeo quod de his verum sit etiam dicere *ἄπυρον καὶ τανέος* & sic vnuerfim, & velociter enutrire.

Consequenter alia iungenda sunt potentia, vnde de Ceruisia aliquid dicendum; quæ Hispaniam, Galliam, vtramq; Germaniam, & omnes Regiones, vbi. Stat glacies iners menses per omnes, vt ait *Hor. lib. 3. Od. 9.* vt propitiam Patriam agnoscit, hanc ex tritico concinnatam alij bibunt, vt obseruat *Baccius lib. 7. de Bohem. & Nonn. de re cibar. lib. 4. cap. 17. & noster Cald. lib. cit. sect. 4. cap. 1.* cumulatè, & apud eum *Manard. lib. 18. Epi. 7. cap. 5.* alij ex hordeo, alij frugibus, herbisque paratam, vnde *Tacit. de morib. German.* Porus humor ex hordeo, aut frumento in quamdam similitudinem vini corruptus, *Plin. lib. 17. c. 7.* Gallitæ, & Hispaniæ frumento in potum resolutuntur, at semper ex granis optimis, & aquis salubribus, vt monet *Scarand. de ratione conseru. sanit. cap. 8.*

Hinc quantas obtrineat vires potio hæc per se patere possit, sed adhibeamus adhuc Testes experientia probatissimos. Idem *Nonn. loc. cit.* vni illi tribuit inebriandi ex lupuli admixtione, sicut maxime nutriendi ex frumento, quo calidior redditur; subditque. Ideo videre est, modico cibo contentos esse, qui tales ceruisias liberalius bibunt. Idq; prius aduerterat *Gratarol. in lib. de Vini nat. cap. 24.* vbi de ceruisia meminit, & quod maxime nutriat, præsertim Polypyra incorrupta fruge composita, & pag. 235. Nutriunt, inquit, omnes probatæ ceruisiæ, & sunt boni succi, vires, roburq; corporibus addunt, quemadmodum in Partibus septentrionalibus, vbi tantum eiusmodi potum incolæ fruuntur, hominesq; formosissimi pariter, ac robustissimi inueniuntur. Ita ille. Idem & *Manard. loc. cit.* quod similitur dici potest de Cælia huic potioni affine, vt apud *Isid. lib. 20. Oros. Hist. lib. 5. cap. 17. Nonn. loc. cit. & alios.*

Prætermittimus autem, vt ad rem nostram parum spectantia, alia potionum genera, vt vinum palmarum, quod apud Sinas commendatur. *Gonzal. in Hist. Sinen. cap. 20. par. 2.* Chiã, siue Cia apud Iaponios, *Scacc. d. lib. c. 2. Barrol. in Hist. Societ. & 1. par. Asia lib. 3. pag. 187.* commendatq; vt valdè salutiferum potum, & *Moss. hist. Ind. lib. 6. & lib. 12. vbi lib. 5. ait* de Sagu arboris ramis artificis manu concisus, leuandæ sitis mirifico sapore simul, & salubritate candidus liquor exsudat, quem vulgò Tuacam appellant.

Itidem de Caphè, de quo post ceteros, *Petrus de Valle in suo itinerario Turcico Ev. 2. pa. 110 & Epist.*

Epist. 3. pag. 151. & Butius d. Antiquit. potu cap. 10 sicut de vino ex Maizio (quod est frumentum Indorum Occidentalium) cum aqua, & melle, vt apud Lopez de Gomara in Hist. Hisp. del Mexico, pag. 319.

Hæ omnes, & similes portiones nihil dubium est; quin alimentosa simul, & nutritiua sint, robusteq; alant, vt Scriptores citati docent, & alij, quod omne non parum nobis deseruiet ad argumenta affirmatiua opinionis maximè conuellenda, & idcirco vberius rem pertractauimus.

Superest nunc tertius Physicæ Inspectionis Articulus prodromus. An scilicet Chocolate in suo natali solo, vt cibus, an vt potus agnoscat. Et quidem in hoc audiendi sunt ij ipsi, qui vel in illis vixerunt Regionibus, vel ab alijs fide dignis & in eisdem Prouincijs versatis scriptoribus exceperunt.

Acosta de Procur. Indor. salut. lib. 3. cap. 22. ita scripsit. De Sicera (quam Indorum robustam, & salubrem, & assuetis non iniucundam vocat potionem) de Sicera inquit (sic. n. iam dudum voco istam vulgarem Indorum portione, siue Maizio, siue Cacao, siue quouis alio genere constet) nullo modo negare possunt quicq; illa experti sunt &c. Ita ille. Vbi obiter notandum hunc Authorem, verbo hoc (Sicera) origine Hebræo vsu fuisse (de quo apud nostros Latinos lexicographos) nulla mentio (nisi in suo lexico ecclesiastico Penes Ximenez Arias, postea M. Igrus in sua Notitia v. c. ab V. Sicera) eam accipit pro quauis portione apta ad inebriandum, vt significaret vinum ex fructibus; & sic vocare Chocolate voluisset (cum apud Latinos municeps adhuc non sit) eius vires simul exaggeraret.

Herrera decad. 4. Hist. de las Indias Occident. lib. 9. cap. 13. & alibi loquens de Incolis ipsis. Beuen el vino, y Cacao, que lo embueluen en pimienta y molido con el maiz lo deslien en agua, y lo beuen, quod confirmat Iod. de Barrios apud eund. Cald. cap. 5.

Iod. de Laet. lib. 6. D. script. Occident. Ind. cap. 2. simplex portio Cacao refrigerat, & nutrit insigniter, & initio d. cap. ait Principalem vsu in potu, quem conficiunt, Chocolate vocant, insanum in modum ab Incolis harum Regionum dilectum &c.

Lopez de Gomara, in d. Hist. Hispano idioma, del Mexico. Y su conquista Cap. de los vinos y borrachez pag. mihi 319. La mejor, mas delicada, y cara beuida, que tienen es de harina de Cacao, y agua: algunas vezes le mezclan miel, y harinas de otras legumbres, esta no emboracha, antes refresca mucho, y per esto lo beuen con calor, y sudando. Huic insuper subscribit noster Cald. loc. cit. adeo, quod satis roboratū videatur, & vitra quàm esset opus, cum in ore

duorum, vel trium stet omne verbum. Subdenda nunc est Moralis hypothesi de Ieiunio Ecclesiastico, eiusque violatione.

Et primum dicendum aliquid de prisco antiquorum Christianorum vsu circa Ieiunia, quæ secundum nonnullos Scriptores à cibis & à vini presertim potu simul erat abstinentia. Insignis ad hoc probandum est locus Tertull. de Ieiun. contra Psychicos (quem apud neminem, quos viderim, eorum, qui de hoc argumento scripsere, perpenum reperi) ibi, Qualis enim esus, talis & potus: verisimile non est, vt quis dimidiam gulam Deo immolet, & cum ibidem de quadragesimali Ieiunio loquatur, eleganter addit. Ipsa natura enunciat quales nos ante pabulum, & potum in virgine adhuc salua exhibere consueuerit. Nam illud quarta, & sexta feria argute vocat, semiieiunium. Hora enim nona soluebatur; at quadragesimale vesperæ, & sole occidente.

S. Clemens lib. 5. Constit. Apost. cap. 19. licet intelligi debet de hebdomada maiori, vt patet, dum dicit, A vino, & carnibus vos abstinetes in ijs diebus. Sunt enim dies luatuoi.

S. Cyrill. Hieros. Cathec. 4. Ieiunamus à vino, & à carnibus abstinetes, non quod hæc tanquam abominaciones oderimus, sed quod præmiū exoptamus. S. Basil. Hom. 1. de laud. Ieiun. Ibi à vino abstines, sed ab iniurijs tibi non temperas &c. S. Ambr. serm. 39. idem ser. S. Jo. Christ. hom. 6. id. p. p. Antioch. ibi Quid difficilius non iurare, an per totum diem in diem pati & aquæ potu, & tenui victu sicari? Certum est, quod hoc illo grauius; sed tamen consuetudine res est facilis, & expedita, quod adueniente ieiunio. & si milles eius exhortetur, & cogat vinum delibare, vel aliud quid ieiunij lege non concessum gustare; omnia mallet pati, quàm prohibitum tangere nutrimentum. Sic & alij apud Azor. p. 1. lib. 7. cap. 10. q. 7. vt Theophil. Alex. Origen. lib. 3. in Ioannem, & Hier. lib. 2. contra Iouinian. & Theodoret. in Epit. diuin. Secret.

Eadem etiam hodie consuetudinē seruant Arabes Christiani, vt ex eorum Cathecismo de Præceptis Ecclesiæ colligitur. Ieiunant. n. tempore quadragesime non solum à carne, & lactinijs, vt nos solemus, sed insuper à vino, & piscibus sanguine præditis iuxta morem Orientalium, & pari ritu etiam Maronitæ abstinent.

Nihilominus cum apud nostram Occidentalem Ecclesiam per decem, & amplius sæcula permixtum fuerit vinum in Ieiunio, etiã quadragesimali, sicut, & alij ad potum deseruientes liquores; & S. Gregor. respondit Augustino Anglorum Episcopo, id licere, vt habemus in Can. Denique dist. 4. (quamuis apud D. Gregorium non reperitur, vt optime aduertit Couarr. var. lib. 4. cap. 20. n. 15. in medio vers.

6
 Quam apud Canones sufficienter regulam
 hanc habemus stabilitam, & post *S. Thom.*
2.2. quest. 147. art. 6. omnes ferè Theologi
 hanc sectati sine opinionera, quam plene de-
 monstrat *P. Pasqual. in sua Prax. Ieiun. disci-*
plinae decis. 116. opere pretium videri potest,
 ut antiquam, cum nostra, minus licet antiqua,
 conciliemus consuetudinem, quam, iudicio
 meo, optime præstat maximus Doctor, &
 omnium Magister Augustinus *serm 64. ibi.* Sed
 illa est in quadragesimæ diebus grandis tri-
 litas, quod dum etiã à licitis abstinemus, ma-
 gis, ac magis admoneamur illicita vitare, qui
 enim abstinemus à carnibus, quibus aliis die-
 bus vti licet, qui nos abstinemus à vino, quo
 moderatè vti licet, qui ergo ista vitamus, quæ
 aliquando licent, peccata fugiamus, quæ om-
 nino numquam licent.

Ex quibus, & multo magis à dispensatione Apo-
 stoli cum Timotheo *Υδροποτι Επιτ. 1.*
cap. 6. ubi illi suadet vinum, seu *πρωρυον*
πρωρυον erui potest, non esse essentialiter
 coniuncta ieiunio vini abstinentia; non enim il-
 li id indefinitè permisisset, imò videtur sen-
 dixit de uorione, seu religiosa severitate, & ut ita
 dicam, *φαινεπαρεια* id usurparum à Chri-
 stianis præcis illis sæculis vix adulta Ecclesia,
 & primis feruoribus incumbente.

Vnde potuit etiam D. Gregorius, & tota Latina
 Ecclesia in formæ Ieiunii, & circumstantiis,
 quæ ab Ecclesiasticæ præcepto dependent, absq;
 peccato, vinum indulgere, inspectis homi-
 num complexionibus, quæ senescente mundo,
 quotidie infirmiores euadunt. Sed quicquid
 sit, satis nobis erit, quòd hodie opinio hæc
 communis, & ab omnibus recepta sit, vt vino
 scilicet condire ieiunia possimus. Hæcqu; di-
 cta volui, ne materiam Ieiuniorum ieiunè ad-
 modum pertransirem.

At nos iam reuocat principalis Diatribes huius
 controuersia, An scilicet Chocolatis potio,
 pro vt hac tempestate communiter est in vsu,
 Ecclesiasticum Ieiunium violet?

Et tres reperio Opiniones. Prima affirmantium
 frangi. Secunda contraria, & negantium.
 Tertia afferentium aliquas temperationes,
 conditionesq; quibus opinionem negatiua-
 ritutè, & sine scrupulo sequi possimus.

Primum fundamentum, & validissimum Affir-
 mantium ita procedit. Ea, quæ habent ratio-
 nem cibi, etiam si potabili modo fumantur,
 soluent ieiunium. Sicut è contra; id solum
 non derogat abstinentiæ in ieiunio ab Ecclesia
 indictò, quod est verè, & substantialiter po-
 tus. *Palud. Abulen. Angles, Henric. Sancius,*
& alij, penes discretissimum nostrum *Dianam*
par. 4. tract. 4. ref. 194. Pasqual. decis. 117. &
141. Lezan. Consultat. 48. à nu. 88. Sed Cho-
 colatis potio habet rationem cibi, nec substan-

tialiter est potus: Consequens ergo est, quod
 violet Ieiunium Ecclesiasticum.

Ad probandam minorem propositionem (maior
 enim ex comuni doctrina desumitur, vt vidi-
 mus) suppositione vtuntur, quod scilicet Cho-
 colate sit cibus ex natura sua maximum asse-
 rens nutrimentum, etiam si aqua dilutus,
 adeoq; hoc exagere *Pasqual. loc. cit. in sua*
Prax. Ieiun. decis. 117. & 141. Lex. d. Consultat.
48. à num. 88. vt nec panis subceneritius
Helie illi comparari posset: aiunt enim, quòd
in nutritione, excedat ferè omnes alios cibos,
vt Pasqual. d. decis. 141. num. 3. ita quòd vna
tantum vncia illius massæ, quam Hispani Mi-
gas, siuè pastillos appellant, sufficiat pro
homnis sustentatione per 24 horas absq; vlla
corporis debilitatione, imò efficit, quòd ho-
mo non egeat somno, & Cald. in d. suo Trib.
pag. 486. refert, puerum recens ab lacte tum
per quatuor menses solo Chocolatis haustu, &
raro pani commixti, vitam produxisse.

Roboratur autem Thesis, quòd sit cibus, à *P. Le-*
zana, Pasqual. & demum à Dño Cald. in Ap-
pend. d. tract. Chocol. p. 494. Col. 2. Nam in Cho-
 colatis potione reperitur totum id quod vero
 alimento, ex definitione Galeni cõpetit, quod
 scilicet reficiat deperditam substantiam, quod
 vertatur in substantiam aliti similem deper-
 ditæ, & quod assimiletur, vt alia alimenta fa-
 ciunt, partibus sanguineis spermaticis, & or-
 ganicis; & demum alar non primis tantum,
 qualitatibus, sed à tota substantia; ergo &c.

Tertiò propositum probatur velut à priori ex
 qualitatibus rerum, quæ Chocolatis ingre-
 diuntur compositionem: nam ait *Calders in*
Append. pag. 492. lit. D. & E. Cacao est buti-
 rosum, calidum, & humidum, Saccarum est
 calidum, & humidum, & alit maiori sui parte,
 quæ qualitates ex Gal. facillimè in alimentum
 vertuntur, & nutriunt, Cinnamomum, & Va-
 ginule odoriferæ alunt, & roborant secundum
 partes diuersas. Sed ipsæmet rerum qualita-
 tes, & formæ substantiales rerum prædictarum
 commixtarum, manent etiam in Chocolatis
 potione, & aqua, qua diluitur, ergo est cibus,
 & non potus, vel est alimentum ita potabile,
 vt ius carniū, & lac, quæ dicuntur alimenta
 potabilia ad differentiam solidorum alimen-
 torum, & subeunt nihilominus pressissimam
 alimenti, & cibi substantiam.

Quod autem non sit Potus, nec illius fortiatior
 naturam hac ratiocinatione comprobare eni-
 tuntur. Potus in sua formali ratione ad sedan-
 dam sitim à natura est comparatus. Sitis .n.
 est naturalis appetitus frigidi, & humidus ex-
 terni pro reficienda simili substantia interna,
 iam consumpta, cum ficcis, humidis, calidis,
 & frigidis alantur omnia viuientia. *Arist. 2. de*
Anima tex. 28. & Plat. 4. de Rep. Sitis appeti-
 tus

lib. 4. num. 73. & seq. de commest. cib. pro lib. cap. 1. & alij, quod immutari ab usu non potest, quia tunc esset abusus, & corruptela; vnde contra videmus in lacte, & ouis, quæ non sunt de essentia Ieiunij, & sic vsurpari poterant, & licita vsu fieri. Idem dicimus in temporibus, & obseruatione, vnde ab vsu aliqua Ieiunia, & Vigilia inducta sunt. Videndus *D.T. Bomb. 2. quæst. 147. art. 8. ad tertium.*

Si secundum asseratur, habemus intentum, quod sit potus, & non cibus; vnde quocumque in loco, quacumque in Provincia eodem modo in Mexico eandem fortietur naturam, & qualitatem, & non violabit Ieiunium, sicut & in illis, præcisio omni vsu, vel cõsuetudine. Quod valde roboratur testimonio *Francisci Fernand. Pro. Rom. Mexic. an. lib. 1. sect. 2. de arborib. cap. 36.* tribuit enim in primis Chocolatij, quod nimis mirabiliter leniat, vnde vsuapte natura potabilis, non ab vsu mutuari id cogatur.

Hinc satis mirari illorum incogitantiam *Xa. Xa. Xa.* non queo, qui hæc asseruerint, & obedire rerum naturam hominum consuetudini, & voluntati fecerint, & certè numquam dari poterit disparitatis ratio, cur materia facta potabilis in vna Regione; in alia non sit talis, & tantum ratione, quia non assuetæ hominum portio, vel in potentiorum censum excepta, & concedatur Hispanis, at non Italis, vel Gallicis. Hanc argumenti vim agnoscit *subtilissimus, & Amicus Reuerendiss. Caramuelin Reg. D. Bened. disp. 128. num. 1613. à Dian. relati. d. res. 54. par. 8. tract. 7. sed non fixit pedes.*

Secundò probatur à simili, imò à maiori rationis; nam si permittitur vinum, & ceruisia, eò fortius, vel saltem æquè erit Chocolate permittendus, itaut inconcusso Ieiunio, possit vsurpari. Certum est enim quod ex probatis in secunda inspectioe physica de vini alimentosis viribus, satis liquet nihil Chocolatij cedere debere; imò celerioris, & robustioris alimenti palmam vinum illi præripere: nec si vinum principaliter non alat, potest hoc tribui Chocolatij, adeo quòd dari maior queat ratio; aut diuersitas inter eiusmodi potentia, quicquid noster Caldera consideret (omnes enim intendit nervos, & operosè nititur diuersam rationem effingere inter vtraque; & differentia rationes eruere ex fontibus iatrophysicis *loc. cit. pag. 488. & seqq.*) Cum ait, vinum de sui natura non alere, sed potiùs præstare digestionem, aliorum ciborum adiuuando naturam, & si quid alimenti afferat, sit fluxile, nec possit dici, quòd praualeat in ratione alimenti, sed tantum potabilitatis. Et è contra Chocolate secundum omnes suas partes renes, crassas, lentas, humidas, dulces, & vaporosas est exquisitum, & verum alimentum, quod & latius confirmat in *Append.*

Sed valde meo iudicio à semita veritatis abripiatur optimus vir, & doctissimus. Vires siquidem vini non æquant tantum, sed superant Chocolatij robur in illo genere, & vltra considerata in secunda; vt dicebamus in pectone, & quomodo *Hipoc. 2. Aphor. 21. Gal. in method. med. lib. 14. cap. 15. de ren. affectio. dignosc. cap. 6. in fine de Aliment. facult. lib. 3. cap. 40. & de compos. pharmac. 2. loc. cap. 7. & alibi;* vini facultates efferant ad eandemmet virium lineas, ad quas Chocولاتes Caldera produxit. Addam tantum ex *Plin. d. lib. 14. cap. 6.* testimonium Iulia Augusta: de vino Pucino, quovtebatur; huic enim illa referebat acceptos octuaginta duos vitæ annos, quos valida sanitate, & vegeta corporis, animiq; habitudine transegerat. Hinc (vt eiusdem *Plin.* vtr verbis) se quibus iudicem statuere poterit, vtrinam ex his duobus potentiorum speciebus coronæ prerogatiua in fouendo, alendoq; homine, sit deferenda.

Hanc difficultatem agnoscit *P. Lezana d. consult. 48. num. 94.* & conatur eludere (dùm respondere non potest) ex eo, quod multi tenuerunt, vinum violare Ieiunium; sed ipsemet confitetur, quod deinde opinio hæc ab omnibus fuit explosa, animaduertit nihilominus, quòd si vino misceantur siccarum, cannella, piper, vt accidit in Hypocraffo, tunc Ieiunium ruet; sed hoc modo Chocolatij massa conditur, ergo pari ratione non poterit cum Ieiunio stare. At facilis, & parabilis est responsio, & diuersitatis ratio, si consideremus, quod illa aromata vino iniiciuntur, vnde vires alendi robustiores acquirunt, quod non est in Chocolate, cuius massa puluis, seu particula cum in aqua demerguntur tam notabilis quantitates ferè eneguantur, eiusq; debilitantur facultates nutriticia; & sic effugium Lezanæ amittit pedes, experientia autem rem totam hanc conficiam, & debellabo.

Certum namque est apud Chymicos, quod per ignem, & Chymica Instrumenta primæ qualitates rerù distillarum aptius, validiusq; cognoscantur, vt optimè post cæteros nuperimus, & disertus Medicus *Schneiderus tom. 4. Porta de Catar. lib. 4. cap. 7. pag. 466.* contra aliquos *lat. cap. de Catar. lib. 4. cap. 7. pag. 466.* concludit, & solidè confirmat; ignis enim, & distillatio non auferit, sed addit robur simplicibus. vt quotidie experimur, cum sit ars perficiendi magisteria, & essentias puras à mixtis, separato corpore extrahendi, vt ipsi loquuntur. Post alios *Bequin. in suo Tyrocin. Chym. Pelsbofer. & V. J. ad. Hier. Rub. de distill. sect. 1. cap. 2. & 6. & cap. 2. sect. 2. pag. 60.* Alij apud *d. Schneiderum loc. cit. pag. 472. & seqq.* Et nihilominus cum Chocolatij primas qualitates, eiusq; vires cognoscere per hoc experimentum voluissem, illumq; in *Flembicum in Bal-*

Balneum maris, vt dicunt, & in alia Chimica Instrumenta, quibus aquauitæ, siue ardens extrahitur, infundi curassemus omni flecti adhibito magisterio optimi, Chocolatis massa, & magistris selectis, deprehendimus vires eius euanciscere, adeoque flaccidas, & accisas euadere, vt nullo modo aquauitæ eius liquor comparandus sit.

Ex quo radicibus colligi potuit quam inferior virtute Chocolates fit vino comparatus, & argumenti energia euidentius dignosci valet, vt si fas erit vinum sacro, testoque Ieiunio adhibere nimium plus Chocolatis poculo erit concedendum, vt minus valido, & plus enerui.

Ad experientiam pueri recens ablati quam noster Caldera nobis obiecit, obuia se offert responso. Miscuit, siquidem panem Chocolati, vnde quid mirum? insuper non desunt similia exempla eorum, qui alio, & tenuiori alimento vitam produxerint, quod si eidem infanculo vinum saccharo conditum propinassent, de quo Arnald. de Villanou. in libello de Conseru. Iuuent. initio primi capituli meminit, robustius certe nutritissent, vt idem testatur, cum sit firmissimum presidium, & præseruatiuum in fouendis, & reintegrandis, vt affirmat, viribus effractis; aut aquam cuius vsu Gesberus in Euonym. ait M. Gallum Caroli Imperatoris medicum annos 124. vixisse, quod refert etiam Rubens de di. Hill. loc. cit. sect. 2. cap. 2. de vino.

Quid autem de ceruicia dicemus iam illius robor ostendimus ex probatissimis scriptoribus in 2. phisice Inspectionis Art. & nihilominus ex communi scribentium sententia, Ieiunium Eccles. non vitiat Syluest. in verbo Ieiunium n. 9. q. 3. & alij apud Bonac. tom. 2. in 8. Decal. præcept. disput. ult. q. 1. punct. 1. prop. 2. n. 7. vbi obiter aduerte, quod adhuc ceruicia non violet Ieiunium & nihilominus apud nos Italos præsertim non est in vsu, vnde licet arguere, quod vsus nihil operetur, quod roborandum superius argumentum, diximus.

Tertiò negantium Thesis probatur. Transmutatio. n. solidæ massæ Chocolatis in fluidam, & liquidam substantiam verè efficit, vt naturam ille sortiatur potabilem, & rationem alimenti vincat, cum ex communi sententia, in mixtione duorum oppositorum, pars quæ superat, denominat, & dat esse rei, & semper actio in mixto qualitati prævalenti tribuitur: ut in hac materia aduertit Legend. loc. cit. par. 2. tract. 5. disp. 5. q. 5. post Turrianum ab eodem laudatum.

Et videmus, quod in casu nostro tunc non dicitur massa, aut vt Hispani dicunt, pastillas, aut migas, sed aqua, siue potio Chocolatis cum ebitur.

¶ Simili clariùs euincitur. Certum est. n. apud omnes, & praxis communis admittit, quod multo, dum feruet, aqua misceatur in valde

minori quantitate, nullatenus excluditur a denominatione, & natura siue substantia vini, & in multis regionibus non alio vna paratur modo, & idem adhuc certum est, quod tunc in valde fortiori casu, & duriori huiusmodi vino vtatur pro materia Sanctiss. Sac. Eucharistia: vt vidè, & licitè, vt post V. asq. disp. 175. p. 3. m. 8. Suar. disp. 45. sect. 1. Aurf. de Eucharist. sect. 5. Filiu. tract. 4. num. 87. & omnes communitè firmat. P. Quartus in rubr. Missal. par. tit. 4. dub. 3. de defect. vin. ea tantum ratione, quia hoc modo compositum vinum non mutat substantiam propriam, & præsertim vinum dicitur, nam alias non posset admitti. S. P. Verricelli. loc. cit. est Chocolatis aquam esse materiam Baptismi. Et igitur fortius in materia Ieiunij, quod non est ex eo tantum, quod Iuris diuini, sed Ecclesiastici positum, & hæc aqua duplo magis immutabilis in nostris terminis, argui poterit quod admixtio minimæ quantitatæ purueris Chocolatis cum maxima aquæ non mutabit aquæ substantiam, aut denominationem, cum ex methodo, quam idem Caldera post cæteros tradit parandi Chocolatis potionem vt proficit, & placeat, octo aut sex ad minus aquæ portiones, vnicam tantum exigant Chocolatis.

Quartò nervosè admodum, & demonstratiuè probatur hæc opinio ex paruitate materiæ: Nam apud omnes Theologos compertum habetur in Ieiunij Ecclesiastici præcepto dari paruitatem materiæ, vt post D. Th. 2. 2. in d. q. 17. art. 6. ad 3. firmat, & colligit alios. Pasq. in Prax. Ieiun. decis. 139. Dian. p. 1. tract. 9. ref. 43. qui refert T. Amer. & ref. 11. & 32. p. 5. t. 5. Meroll. & Hurtad. Sanchez in opus. mor. lib. 5. cap. 1. dub. 22. n. 3. & alios.

¶ Hoc supposito, disquirendum est, quæ nam dicatur parua materia quoad violationem Ieiunij, & nonnulli putarunt, duarum vnciarum quantatem Villalob. in summ. & eius Compendiator Soria p. 2. tract. 1. sect. 5. d. 2. de præcept. Eccles. Leand. in opere mor. de Ieiun. disp. 5. Ioannes à Concept. de Ieiun. disp. 5. de reb. qua contrar. vnic. comest. Turrian. p. 1. summ. Theol. mor. cap. 256. dub. 27. n. 2. Reginal. lib. 4. c. 19. n. 183. Remig. in summ. tr. 3. cap. 4. §. 2. n. 7. Machad. tom. 1. lib. 2. par. 4. tract. 3. docum. 6. num. 3. Mart. à S. Ioseph. tom. 1. mor. lib. 2. tract. 5. de Ieiun. n. 3. Pasqual. decis. 139. Vidal. & Roccof. apud nostrum Dian. p. 10. tract. 14. ref. 56. quibus ipse consentit, sicut etiam par. 4. tract. 4. ref. 194. & par. 8. tract. 7. ref. 54. post Turrianum, quem retulimus, & alios. Escobar autem in Theol. mor. tract. 1. exam. 13. cap. 3. n. 104. vnicam vnciam Chocolatis esse paruum materiam existimat, cui me subscribo, & hoc ait ipse, etiam si Chocolates esset cibus, vt aliqui dixerunt, Nimis autem arctus Anton. de Leon. in q. moral. de Chocolate p. 3. n. 20. cum par-

parum materiam in Chocolate affirmaverit
de mediam vnciam.

Ex hoc fundamento adeo firmiter stabilito tur-
git minor hæc propositio . Sed sic est, quod vt
iam diximus in superiori argumento , poculū
vnum Chocolatis vt sapiat . & gustui etiam nō
rātum stomacho feruiat, nō admittit, nisi vni-
cam massā, vel pulueris Chocolatici vnciam,
vt idem Caldera optimè docuit, & ante eum
Robles de Plant. Occident. India cap. 54. cum
agit de modo, quo conficitur, ibi. *Luego lo
echan en caxitas, ò lo hazen panezillos de à
onza, que es lo que ha da lleuar vna xigara de
beuida &c.* Ergo saltem ex paruitate materiæ
(quo quod est rēbus; quod negatū) Ieiuniū
non infringetur . Qua ratione *P. Dian. in d.
tract. 7. ref. 54. p. 3.* existimat probabilior opini-
onem negatiuam, etiam si duas vncias defu-
miret quis per aquam solutas, & *Madrad* ab
eodem relatus, & *Ludou. Lopez in Instruct.
Confec. tom. 2 c. 112.* ibi. *Et quia parua ma-
teria massæ, siue formula admiscetur ibi cum
aqua, ideo non frangit Ieiunium, nec aqua
licet in quantitate vnciarum octo, aut partim
minor, quæ in Empiribete, seu vna calefactio-
rio immittatur, oberit, quin parua dicatur.
Insubitatum siquidem est, quod aqua licet
decocta cum puluere Chocolatis non egreditur
qualitatem, & naturam potabilitatis veræ,
& in quauis quantitate nunquam Ieiunium of-
fendit, quia vt rectè animaduertit *Pasquai.
decis. 106. post Bossium, Leandrum, & alios,*
aqua, quæ miscetur, non auget substantiam cibi
in ordine ad nutritionem, quia non auferit
secum aliquid nutritiuū, sed est tātum medium
soluendi concretam massam.*

Hoc tamen limitarem cum nostro *Caldera pag.
487. lit. B. C.* vt semel tantum, & vnum con-
sumetur poculum, nam si plura, certè non est
paruitas in materia, & franget.

Tandem opinio hæc negatiua vires adipisci po-
terit ex alia ponderatione. Siquidem certum
est apud omnes scribentes, Ieiunium non laedere
ea, quæ vt medicamenta, & ad salutem iu-
uanda desumuntur. *D. Th. d. q. 147. art. 6. ad 3.*
nisi in fraudem, & malitiosè accipiuntur. *Bon-
nac. loc. cit. n. 7. Pasq. qui 30. & amplius docto-
res pro hac conclusione coaceruauit decis. 133.
quibus addendus Vidal. in sua Theol. mor. de
Ieiun. Inquisit. 1. n. 82.*

Sed ex eodem *Caldera cap. 6. pag. 468 & cap. 7.
pag. 473.* post ceteros Archiatros & Medicos
Hispanos, qui de Chocolate ab experto dis-
seruerunt, roborat ea naturalem calorem, ge-
nerat puriorem sanguinem, cordis substantiam
vniificat, facultates naturales principales cō-
seruat, dissipat flatūs, auferit obstructions, &
senibus præcipuè prodest ad stomachum robo-
randum. Quæ omnia confirmat idem *Ferdi-*

nand. cum agit de Chocolate . Ergo saltem vt
medicamento vti absq; Ieiunij offensione va-
lebitur .

Dices ex opinione aliquorum penes nostrum.
Dian. p. 10. tr. 14. ref. 60. quod licet medicina-
libus vti possimus absq; violatione Ieiunij, hoc
non erit concedendum, nisi quando quis actu
infirmatur, aut propinquam timet egritudine,
ex *Abulei in Matth. cap. 6. q. 178. & Innoc. in
c. 1. de obseru. Ieiun. n. 6.* vbi non approbat, vt
quis vti possit medicinali pharmaco, vel cibo,
absq; eo quod temeretur Ieiunium pro confer-
uanda sanitate, sed tantum pro remouenda, vel
fugienda infirmitate. At Chocolatis potio non
potest dici ad hoc instituta, ergo.

Sed parata est responsio: si n. vsurpare possumus
ad roborandam stomachi debilitatem, vel capi-
pitus, modicum mane ientaculum ex multorū
opinionē apud eundem. *Dian. ibid. & Pasquai.
vbi sup.* cur fas etiam non erit, Chocolatem
ad eundem effectum adhibere? si vt vidimus,
stomachū roborat eximie, & naturalem auget
calorem. Nec Innocentius est audiendus cum
sit contrarius cōmuni omnium praxi, quæ pari
præsidio pharmaca parat ægrotis iacentibus,
ac illis, qui malorum pericula præcauentes, se
remedijs muniunt, & sic æquè, ac infirmi actu
reputantur, licet semper dici queat, quod dūm
profugienda ipse firmet licere, noster casus vi-
geat, nam verè ad fugiendum malum, quod
nos aggredi potest, chocolate vtimur, & aper-
tè firmat hoc *Sanc. in opusc. mor. lib. 5. c. 1. dub.
22. nu. 2.* vbi concedit electuaria conferuatiua
sanitatis non tantum curatiua, & cum Iuris
Consultis dici potest. Tutius esse anteuertere
dammum, quam illatum postea resarcire.

Hæc eadem sententia ab extrinseco (vt contraria
• affirmatiua) multorum sapientissimorum sus-
• fragijs pariter confirmatur. quos, vt v dimus, in suis
• nollet disertissimus *Diana* in omnibus suis re-
• solutionibus moralibus allegatis veluti in actū capitū
• educit, cuius fidei quo ad aliquos à me vsq; huc consue-
• non visos. Itandum erit, vt sunt *Tramiera. An- cap. 2.
rolinez, Basilius Pontius, Corneius multi Theol. et
logi ex Soc. Iesu Cathedratici. Salmaticenī apud 107. *Tr.
Machad. de perf. confess. tom. 1. lib. 2. p. 4. tr. 3. logica
docum. 1. n. 8.* vbi affirmat, quod nunc in His-
• pania est adeo vsualis potus, que casti nadiæ. *Apost.
haze escrupulo de tomarlo el dia de ajuno. cit. 4. De
Eandem secutus est opinionem. Turrian. in qu. 90.
Sum. p. 1 c. 256. dub. 24. Con. 4. & 7. & videtur
admittere Reuerendis, non minus quam acu-
• tiffimus *Caramuel, vbi sup. in Reg. S. Benedicti, tractat.
dis. 128. nu. 1613. & alij apud Pasquai. d. decis. c. 112. &
141. n. 1. & apud nostrum *Calde. loc. cit. pag. 485. apud
lit. E. F. P. Ioannes de S. T. hom. & P. Henric. Hurt.
in sum. verbo Ieiunium, & pag. 487. & 488. & 489. dicit
Appiluzeta, quia sumitur vt potus, & potius ad Appen-
alterandum, quam ad nutriendum, non inter-
di.****

ruunt argumēta Calderę: negatur .n. in Chocolate reperiri torridū, quod vero alimēto cōpetit, & experientia nos hoc docuit, vt probauimus, & rerum, quę cōpositionem ingrediuntur, qualitates adeo maxima illa aquę portione refranguntur, & eneuantur, vt accidentia potius, quā substantiam retineant sui, odorem .s. & saporem, & sic parum nutrire possunt.

Pari facilitate conteritur ratio, scilicet, quod licet esset vsualis in aliquibus Regionibus, non hinc fit, vt sit purus potus, alioquin si vsus prodesset, introduci posset vsus stillati gallinę, aut pulli columbacei. Insuper quod non fit in sua formali ratione ad sedandam sitim comparata, quia sitis appetitus est frigidus, & humidus, at hæc ferè semper calida hauritur, nec sumitur omni tempore, sed cum egent homines nouo nutrimento. Addit & aliam considerationem Caldera, qua probat, quod sicut ingredientia cōpositionem quando sunt in massa, & propria figura frangerent pariter franguntur aqua dissoluta, quia propria forma, & substantia non mutantur ab illo artificio.

Sed vt dicebamus, non est valde nobis laborandum in prædictis, & similibus argumētis euerendis, cum iam ex supra pensis, solutiones emergant, præsertim de vsu; & absōna valde est absurdus ponderatio de stillato gallinę: illud enim non ex hoc frangeret Ieiunium, quia sit multę substantię, sed quia est carnis insculum, quę est contra Ieiunij substantiam, vt vidimus, & sic esset abusus semper, neq; vsus posset substantiam Ieiunij, quę est abstinētia à carne, vt vidimus, profligare.

Quod autem calida vsurpetur, non ex hoc sitim sedare nõ potest, nam præterquam quod multoties, & æstius præcipuè diebus frigida imo gelu rigens admoueat. In multis regionibus, vt apud Iaponios, & Synenses calida semper vtuntur ij, & numquam frigida, & nihilominus sitim expellunt. Vt ex Scac. de Salub. potu cap. 2. & Confirmant Maff. Hist. Ind. lib. 6. & 12. pag. mibi 244. & Bartol. in Hist. Societ. Par. 1. Asia lib. 3. pag. 187. Hugo Linscotan. in sua nauig. at. ad Iaponios. Idq; antiquitus in delicijs fuisse sunt multi, qui affirmant, & Gal. lib. de consuetud. cap. 1. ait Aristotelem calida semper vsu, & Athen. lib. 2. c. 2. Diophosop. ibi: Postea aquam bibere hyeme quidem, & vere calidam, æstateq; frigidam, ne stomachũ soluat. Idem lib. 3. id commendat. Sicut etiam Scacc. loc. cit. cap. 2. & Castillion. toto de hoc tract. & nuper Butius de potu Antiquor. c. 5. & 6. vbi profertur, & probat à Græcis deriuasse post Homeri tempora.

Non nego cum Auicē. lib. 1. sen. 2. c. 16. aquam calidam non illicò extinguere sitim: non hinc

tamen numquā extinguit, cum habitu, licet non actu, sit frigida, & semper humida.

Infirum tandem euadit argumentum Calderę, quod non mutetur substantia ingredientium. Soluat namq; ipse prius instantiam de Ceruisia: debet enim necessariò conficere, quod frumenti substantia in ipsa permaneat, & nihilominus, vt vidimus, non aduersatur Ieiunio, vnde idem cogetur dicere de Chocolate, cuius partes integrales infirmiores frumento aperte sunt.

Sed reuera dici numquam poterit, quod remaneant substantię dictarum partium in pristino robore, expertusq; sum Cacaï semen absolute sum saccharo tantum conditum, commestum, difficilem, & durioris digestionis, & pari modo, mayzium, siue frumentum Turcicum non cognoui, aut vix ab expertis in massa Chocolatis aqua diluta, & id non ex alia causa, quā ex aquę norabilis quantitatis admixtione, sicut possumus dicere ex paruitate materię, quę poculum vnicum Chocolatis admittit, vtrumq; enim vnicus deseruit sententię.

Remanet igitur constans, firmisq; innixa radibus opinio negatiua, & quod Chocolates non sit per se primò alimentum, aut cibus, licet per accidens nutriat. Ecclesia autem in Ieiunij materia, vt magistratraliter aduertit. D. Thom. 2. 2. d. q. 147. art. 6. ad secundum solum prohibet sumptionem illius rei, quę per se alimētum est, non id, quod per accidens nutriat, vide Sanc. in Select. q. 50. nu. 2. §. vnde Audiendus Pagand. less. lib. 4. cap. 2. dub. 2. nu. 10. Laym. lib. 4. sum. tr. 8. cap. 1. nu. 7. & alij.

Non abnuerim tamen quod animaduersione sit dignum id, quod in hac materia abusu, & effreni hominum gulę intemperantia introductum fuit, quod scilicet à nonnullis sumatur adeo spissa, & concreta, vt certè potius sit comedere, quā bibere, & magis cibus, quā potus videatur. Amittit autem tunc illam Symmetricam proportionem Chocolatis ad aquam, ex qua habet esse potabile, vt patet ad oculum, & parum, aut nihil differt à commestione massę, & vt Hispani dicunt. En migas, y pastillos, vt optime D. Th. in 4. dist. 15. q. 3. art. 4. & Palud. in d. dist. 15. q. 4. art. 4. concl. 3. Elcob. in l. c. sue Theol. mor. tr. 1. exam. 13. cap. 3. nu. 104. Dian. p. 8. tr. 7. ref. 54. & aduertit Lep. loc.

Sicut neq; probarem, vt quis tertio, & pluries eodē tempore per diem, illa se ingurgiret, nam licet Ieiunij legi non aduersaretur, intemperantię culpa certe contraheret.

Hęc amicè scripsi ad Amicum, & in primis vt meam dirigerem conscientiam potius, quā altercandi libidine, certusq; sum quod is non bonisq; faciet